

KRANJSKI ZVON

ŽUPNIJSKI LIST ZA KRANJ IN OKOLICO.

Izdaja: mestni župni urad v Kranju.
Izhaja zadnji teden v mesecu.

L. 1930. Št. 12.

Posamezna štev. 2 Din.

Veljava staršev.

Če gledamo sedanjo mladino in njeno življenje, takoj opazimo veliko razliko med nekdanjo in sedanjostjo. Včasih se je mladina vse bolj ozirala na svoje starše, sledila njih navadam, jih ubogala, priznavala njih oblast in upoštevala njih voljo. Danes je v tem oziru gotovo mnogo slabše.

Mlada dekleta, celo iz dobrih družin, se danes napram staršem tako obnašajo, kakor bi se ne bile pred kakimi 40 leti niti pokvarjene hčere upale. Starši so jim danes prestarokopitni, nemoderni, premalo izobraženi; tako rekoč iz starega zakona, ki spada med staro šaro. Kolikokrat opazujemo v družinah že skoro navaden pojav, da se kratokokrili deklič, ki je komaj izlezel iz lupine, nekako posmehljivo izraža o svojih starših, o njih nevednosti in staromodnosti! »Kaj boste vi mene učili«, to je nekak odgovor na materine opomine, na očetova svarila! Ta mali »brencelj«, ki se suče zvečer že po promenadi, zahaja v kino s svojim fantom, pošilja zaljubljena pisma, zna izvrstno plesati, ve že za vse skrivnosti življenja in se obnaša, kakor da ima za seboj že vse življenske izkušnje, je pač nedovzet za pouk, za dobrohotno svarilo. To je tip moderne »punčke« in modnega »pobeta«, ki ga že prepogosto srečavamo po naših družbah.

Tem razmeram so pogosto krivi tudi starši. Pravim tudi starši, ker moramo priznati, da gre naše življenje danes nekako za tem da se amerikanizira in bodo kmalu otroci osnovnih šol imeli svoje parlamente, pa bomo pač morali izpolnjevati njih zakone, da se starši pogosto težko upirajo temu toku časa. Vendar nosijo odgovornost za premoderno mladino, ki noče več priznavati oblasti staršev, tudi neredko tudi reditelji.

Naši starši pogosto kar »demisijonirajo«!

Kadar kak minister ni mogel več delati s parlamentom, pa je demisijoniral, podal ostavko in nastala je vladna kriza . . . Tako nekako store neredko naši starši. Če otrok ni več zadovoljen z njihovo vlado, njih postopanjem in ukazovanjem, pa namrdne svojo šobo, začne revoltirati s pasivno resistenco in celo z obstrukcijo. Včasih so v takem slučaju starši »razpustili« tak nepokorni otročji parlament s tem, da so ga dobro namazali z leskovo mastjo, pa je bilo dobro. Danes pa neredko kar »demisijonirajo«, se udajo v žalostno usodo kislega opazovalca, kvečjem še malo pogodrnajo in pozabljajo nad sedanjo mladino, drugače pa puste, da dela otročji parlament, kar se mu zljubi. In ta pleše, nori, igra zaljubljene tragikomedije, si izbira jedi in obleke preko zmožnosti očetovega finančnega ministra, sploh igrati hoče vlogo bogatega in izkušenega svetnjaka, ki nima druge skrbi, kakor to, da zapravlja premoženje in ubije čas.

Taki starši potem silno otežkočujejo delo onim vestnim rediteljem, ki se zavedajo svoje dolžnosti in odgovornosti glede svojih otrok. V šoli in v tovarni, v družbi in na ulici pridejo skupaj mladi ljudje in tu se kaj radi prezreli in pre-

samostojni mladeniči in dekleta ali celo otroci bahajo: »Jaz pa matere in očeta nič ne poslušam, kdo bi danes še kaj dal na staromodne pridige, jaz si kaj takega sploh prepovem, sploh pa sem že odvadil očeta in mater, da posegata v moj delokrog, naš oče in mati kar molčita in kvečjem skrivaj malo pogodrnjata . . .« In to slišijo drugi otroci, mladeniči in dekleta vestnih staršev in prinašajo domov izgovore in ugovore: »Glej, mama, ata, ta in ta pa vse to sme, pa mu oče in mati nič ne rečeta, vse pustita, samo ti si še tako starokopiten . . .« Taki »demisijonirani« starši so res velika kuga za vso našo vzgojo. Radi njih postanejo dobri vzgojitelji v očeh mladine kakor nekaki sitneži, ki vedno nergajo. Potem se zgodi, da od malomarnih staršev zanemarjena mladina odtujaše dobrim staršem njih otroke, da ti potem staršem več ne zaupajo, in jih več ne poslušajo. Tako se potem tudi dobri starši popravici pritožujejo, da naša mladina ni več, kakor je bila in kakor bi morala biti.

Toda kljub tem razmeram vestni starši ne smejo nikdar demisijonirati pred kapricami, napakami in grehi svojih otrok, posebno pa ne pred kako grešno modo. Treba je otroku povedati: »Če oni oče ali mati ne pozna svoje dolžnosti, radi tega ne bom jaz popustil in ne zanemarjal svojih dolžnosti«. V današnjih časih in razmerah je še posebno potrebno, da si starši ohranijo veljavo pri svojih otrocih, ker danes je treba še posebne pažnje, da otroci ne zaidejo v napačno družbo in na kriva pota. Oče in mati morata voditi otroke, ne pa otroci staršev!

Kako si bodo starši ohranili avtoriteto pred svojimi otroci? Treba je povdarjati danes še pogosteje, da so otroci staršem dani od Boga, da je Bog naložil staršem veliko odgovornost, da je tudi očetova in materina oblast dana od Boga. Otroci naj se uče že od mladosti gledati v svojih starših res namestnike božje, pa bodo ohranili spoštovanje, ljubezen in pokorščino do svojih roditeljev tudi v današnjih razmerah.

Radi tega je danes potrebna intenzivna globoka verska vzgoja mladine. Mladino v cerkev, k zakramentom, v cerkvene organizacije, tu se uči spoštovati in izpolnjevati četrto božjo zapoved; tu ni družbe, ki bi jemala staršem veljavo. Verska vzgoja vcepi otroku spoštovanje in ljubezen do očeta in matere, dviga veljavo staršev, katerih gleda dobro vzgojeni otrok namestnike božje!

Proti posirovelosti.

Ravnokar berem v listih popis sirovega pretepa iz kranjske okolice. Zdravnik se je baje izrazil, da vsako soboto ali nedeljo obveže okrog 4 do 8 pretepačev . . .

V okolici Kranja vsako leto pobijejo par fantov na raznih veseljih in gostijah. Pijača, ples, nož, kletvina in poboji so skoro na dnevnem redu . . .

Pred kratkem sem se peljal v okolico Kranja. V neki vasi so stali pred gostilno kakih 15 let stari fantalini. Pa

je eden izmed njih izustil prav kosmato na moj račun in drugi so se mu junaško pritrjevaje krohotali . . .

V Kranju po več gostilnah ob nedeljah in sobotah zvečer škriplje harmonika, notri pa se vrte fantje in dekleta iz mesta in okolice. Zvečer pa gredo domov težkih korakov in glasno kažejo svojo oliko z raznimi porka, fiksi in biksi . . .

In ob nedeljah in praznikih, kako žalostno sliko nam nudijo prostori pred župnimi cerkvami po Gorenjskem in in seveda tudi Kranj ne zaostaja. Pred cerkvijo stoje gruče fantov in mož, pa se pogovarjajo, delajo neumne šale, se pogovarjajo o krokih in veselicah . . . To je njih molitev in nedeljska sv. maša. Pa ne mislite, da so to sami kmečki fantje, tudi takozvana „inteligenca“ se med njimi odlikuje. Čudno, da tak inteligent nima toliko olike, da niti ne ve, kako neotesano je to, da postopa med službo božjo okrog cerkve. Če kak drvar pride iz Jelovce doli v Kranj in misli, da je to „napredno in imenitno“, da ostane zunaj cerkve, no je že skoro razumljivo, da pa takozvani „inteligent“ ne čuti, kako neolikano je to, to je pač . . . Doma raje ostani, kakor da ostajaš zunaj cerkve med službo božjo in kažeš pomanjkanje srčne kulture.

Koliko grde kletvine in kvantanja se zopet sliši po raznih družbah, delavnicah, na cesti in po gostilnah . . .

Nekoč sem slišal, da v Ameriki Slovence po tem spoznajo, da ostajajo zunaj cerkve ali pa se drenjajo kje za vrati. Če gre kak pijanec po Clevelandu in prav grdo robanti, je gotovo to Slovenec, tako mi je zatrjeval nek mož iz Amerike . . .

V Nemčiji so že dr. Kreku povedali tamkajšnji duhovniki, ko je prišel obiskat Slovence, da poznajo naše ljudi po hudičevanju . . .

Pred nekaj leti se je Nj. Veličanstvo kralj Aleksander izrazil: „Lepa je ta dežela, samo ko bi ne bilo toliko pijancev . . .“

Ne naštevam teh žalostnih reči, da bi kako štenkal ali zabavljal, saj bi najrajše vse to skrili, če bi bilo mogoče. Toda jaz mislim, da mora biti vsakega zavednega Slovenca sram, ko gleda te in podobne prizore in bere vsak ponedeljek cele kolone poročil v naših listih o pretepih in pobojih. Da, sram nas mora biti vseh, ki ljubimo svoj rod in zato moramo vsi na delo, da iztrebimo iz svojega naroda ta madež sirovosti, preklinjevanja, pijančevanja in pobojev.

Tu moramo vsi na delo! Ne samo duhovniki, ampak vsi dobro misleči Slovenci brez razlike stanu.

Predvsem seveda moramo na delo mi duhovniki. Za to pač zbiramo mladino okrog sebe, da jo vzgojimo v morali pa tudi v oliko: da ji damo po organizacijah poštene zabave, da jo učimo olikanega vedenja, da jo zaposlimo z igrami, čitanjem in tudi s pošteno veselico, da ne zahaja v krčme, v slabo družbo . . .

Predvsem je naša naloga, da slovensko mladino vzgojimo v morali, v poštenem življenju. Tega pa ni, če ni vere. Kako lepo se je pred kratkim izrazil naš kralj pred našim škofom: „Človek brez vere je bestija, povejte, da kralj želi, da se v ljudstvu utrdi vera, morala in pobožnost in da pri tem računata na sodelovanje in podporo duhovščine . . .“

Brez morale ni prave srčne olike. Pri izobraženem človeku zunanji obliži neke olike ali družabnih predpisov človeka zadržuje pred hujšimi izrodki sirovosti, pri ljudstvu pa je vedno tam sirovost, največja podivjanost, kjer ni verske in moralne vzgoje. Ko bi vsi gorenjski fantje ob nedeljah popoldan hodili v cerkev, mesto v gostilno; v katoliško prosvetno društvo mesto na zakotno veselico, pa bi ne bilo pobojev po naši lepi domovini.

Pri tem delu za moralo in oliko našega naroda in posebno naše mladine nas morajo predvsem podpirati naši starši. Saj gre vendar za srečo njih lastnih otrok! Torej ljubi starši, pošiljajte svoje otroke, svojo odraslo mladino v družbo one mladine, ki jo zbira duhovnik okrog sebe.

Dajte v roke mladini dobrih knjig, dobrih časopisov, poštene zabave. Odvrcajte pa posebno naše fante od ponočevanja, pijančevanja, veseljačenja, preklinjevanja . . .

Čudno je pri nas, da je med fante zašlo nekako prepričanje, da se fant nekako postavi s tem, če preklinja, če je dolgo krockal in pravi „junak med junaki“ pa je šele, če pokaže svojo sirovo silo z nožem ali kolom.

Tu moramo vsi na delo in moramo naši mladini slikati, kako prostaško, sramotno je to za nas, če se človek celo postavlja s svojo sirovostjo. Če si kaj prostaškega napravil, se sramuj tega, nikar se pa ne bahaj s svojo sramoto . . .

In naj mi bo tu dovoljeno, da se obrnem s prošnjo do vseh kulturnih, telovadnih, športnih, dobrodelnih in drugih društev, da vsa po svojih močeh nastopajo proti posirovelosti.

Kako lep zgled nam dajejo naši skavti, ki so si postavili predvsem to nalogo: ustvariti iz svojih članov olikane ljudi, ki znajo sami sebe premagovati. Ta organizacija naj bi bila nam vsem nekako za vzgled.

Člani tega društva se zavežejo, da bodo vedno dostojni v svojem obnašanju, da bodo postrežljivi do bližnjega, da goje med seboj bratsko ljubezen. Med seboj tekmujejo, v izvrševanju samozatajevanja, v dobrih delih človekoljubja. Surovega človeka sploh ne sprejmejo med sebe.

Tako in podobno bi morala postopati vsa slovenska društva, pa naj bodo te ali one podlage, prosvetna, dobrodelna, telovadna, športna, dijaška, delavska, kmetska i. t. d. Kako hitro bi potem bilo pri nas vse drugače, ko bi se povsod sirovost ožigosala kot nekaj grdega, nekulturnega, sramotnega . . . Potem bi bilo vsakega sram sirovega dejanja, pa bi se nihče ne postavljaj s prostaštvom . . .

Prosim naše ognjegasce, sokole, športnike, prosvetna društva in sploh vse organizacije, da se na tem polju, združimo in delamo skupno za napredek olike, morale, strpljivosti, obzirnosti, treznosti v našem narodu.

V Kranju so naši ognjegasci že napravili velik korak naprej. Zadnje čase ne prirejajo tistih hrupnih veselic s plesom in pijančevanjem za „narodni blagor“. Tombola, na to kratka, dostojna zabava brez policijske ure! Prosim, da vplivate na vsa okoliška gasilna društva, da ne prirejajo veselic s pijančevanjem in plesom pozno v noč, na katerih vsako leto potolčejo kakega fanta ali moža. Naj pride iz Kranja ta val dela za napredek olike. Zato bi bili gasilci posebno poklicani, ker imajo v svojem programu vendar le človekoljubje. Naj torej gase predvsem ta ogenj sirovosti, pijančevanja in preklinjevanja v našem narodu, ki nam napravi stokrat več škode, kakor pa vsi požari.

Prosim naše sokole, športna in kulturna društva, da svoje člane vzgajajo za dostojno vedenje, da iz svojih vrst izključujejo vsako sirovost, pijančevanje in preklinjevanje. Posebno bi prav lepo prosil, da pri prireditvi veselic in zabav, pazijo, da ne bodo veselice prireditve za krokarijo, pijančevanje in demoraliziranje. Pozno v noč ali celo v jutro trajajoče prireditve s plesom in pijačo silno kvarno vplivajo na našo mladino. Kako žalostna je ta slika, ko po kaki taki veselici ali takem balu in družabni prireditvi pijane postave, gugajoči parčki, vpitje in madoniranje napolnjuje mesto in vas tja v zgodnje jutro . . . Kaj ni to žalostno, da radi par judeževih grošev, ki jih prinese veselica, posuravljamo svoj narod in tiramo v moralno propast našo mladino?

Združimo se torej vsi, tu ali tam, tega ali drugega nazora, kulturna, strokovna, športna in druga društva v enem cilju, da vsi po svojih močeh nastopamo proti posirovelosti in delamo za napredek morale in olike v našem narodu.

Košir Jože:

O svetem krstu.

Jezus Kristus, včlovečena druga božja oseba, je v svoji veliki ljubezni s svojo smrtjo na križu odrešil ves človeški rod. Naša človeška narava namreč po izvirnem grehu ni bila več sposobna za gledanje božje, ni bila več zmožna nadnaravnega življenja v posvečujoči milosti božji. Kristus pa je prišel na svet, da nam je zopet prinesel polnost življenja, to je, napravil nas je deležne svojega božjega življenja, napravil nas je deležne svoje božje narave zopet smo postali otroci božji. In glejte, ravno te zavesti nam danes tako silno manjka, zavesti namreč, da je življenje v posvečujoči milosti božji resnično polnost življenja. Mi pa večkrat kakor slepi tavamo po svetu in vse drugod iščemo, kako bi izpolnili svoje življenje, samo v Bogu ne. Zato je pač toliko gorja in izgubljenih življenj v naši moderni dobi.

Božje življenje, življenje milosti pa moremo dobiti le po Kristusu, ker je On edini vir in edini srednik med Bogom in človekom; in nihče nima pravega življenja, ki ni po sv. Cerkvi združen s Kristusom.

Najtesnejše združenje s Kristusom po sv. Cerkvi pa nam posredujejo sv. zakramenti, med njimi v prvi vrsti sv. krst. Zato pa je potrebno, da se vsaj nekoliko poglobimo v veliko skrivnost sv. krsta, posebno dandanes, ko se sv. krst večkrat smatra samo za zunanjo ceremonijo ali pa samo kot zunanji znak vstopa v katoliško cerkev. — Potrebno je, da spoznamo najprej bistvo in pomen tega svetega dejanja, potrebno pa tudi, da spoznamo svete obrede in smisel obredov, s katerim je sv. Cerkev že v najstarejših časih obdala ta veliki zakrament. Tako bomo vsaj nekoliko znali ceniti visoko odliko, ki nam jo pri sv. krstu nakloni božja dobrot.

Vsak človek, ki se rodi, je mrtev za Boga. Od Adama smo prejeli telesno življenje in dušno smrt vsled izvirnega greha. Zato pa je potrebno, da raztrgamo te vezi izvirnega greha, da se ločimo od starega Adama, in se uklonimo oblasti novega Adama Kristusa, ki je vir življenja in božjega prijateljstva. Treba je torej, da po besedah sv. Pavla odložimo Adama in oblečemo Kristusa, da celo, da se utelesimo Kristusu in tako po njem stopimo v najtesnejšo zvezo z Bogom. Vse to pa se zgodi pri sv. krstu. Dvojna je torej skrivnost sv. krsta, skrivnost smrti in skrivnost življenja.

Krst je najprej smrt starega človeka v grehu, smrt ki je deleženje Kristusove smrti; pa je tudi novo rojstvo, tako da se vtelesimo od smrti vstalemu Kristusu. Odrešenik je umrl, zato da je bil poveličan; tako moramo tudi mi biti deležni njegove smrti, da moremo biti deležni njegovega življenja in vstajenja. — Toda poslušajmo sv. pismo samo; v listu Rimljanom piše sv. Pavel: „Pokopani smo bili torej s Kristusom po krstu v smrt.“ (Rimlj. 6, 4.) Stem da smo bili krščeni oziroma kot pravi sv. Pavel, potopljeni v Kristusa, smo bili krščeni, potopljeni v njegovo smrt. Namen te skrivnostne smrti greha pa je, da bi tako, kot je Kristus umrl zavoljo naših grehov in vstal od mrtvih s slavo Očetovo, tudi mi vstali od mrtvih in zaživel novo življenje. (Rimlj. 6, 5.) Vcepljeni smo v Kristusa v njegovi smrti, vcepljeni pa tudi v vstajenju. Z njim smo bili skrivnostno križani, da smo se oprostili greha, da smo uničili grešnega človeka; in skrivnostno smo se pri sv. krstu združili s Kristusom, začelo se je novo življenje milosti, postali smo otroci božji in udje Kristusovega skrivnostnega telesa, ki je sv. Cerkev.

Težke in globoke so te misli, a sprejeti jih moramo, kajti to so svetopisemske misli, to so nauki sv. Pavla. In če bomo te misli resnično mnogo premišljevali, se bomo tudi vedno bolj poglobili v veliko skrivnost sv. krsta, vedno bolj bomo strmeli nad božjo ljubeznijo, ki nam je v svoji iznajdljivosti pripravila tako velike stvari.

S temi Pavlovimi mislimi pač najgloblje zadenemo bistvo sv. krsta, a to samo v luči resnice o skrivnostnem

Kristusovem telesu. Kristus sam je že učil, da je On trta, mi pa Njegove mladike. Na trto Kristusa pa smo cepljeni pri sv. krstu. In sv. Pavel pravi, da je sv. Cerkev Kristusovo skrivnostno telo, katerega glava je Kristus sam. Mi pa smo na skrivnosten način udje tega skrivnostnega telesa. Vse to smo postali po sv. krstu in zato živimo eno življenje s Kristusom.

V luči te resnice tudi lažje razumemo Pavlove misli o sv. krstu. Pri sv. krstu smo namreč vcepljeni v Kristusa, postanemo udje Njegovega skrivnostnega telesa. Zato pa postanemo tudi deležni Kristusovega skrivnostnega življenja v Cerkvi, saj smo del Kristusa-Boga, zato pač tudi živimo od njegovega božjega življenja. V tem je pač največja odlika kristjana, da je eno s Kristusom, da živi s Kristusom eno življenje in tako postane deležen božje narave. Vse te velike stvari pa nam posreduje zakrament sv. krsta, ki nas dvigne iz teme greha naravnost k nebesom v bližino božjo. Iz tega pač lahko spoznamo, kako moramo ceniti ta veliki zakrament, kako moramo biti Bogu hvaležni zanj, in kako se moramo neprestano truditi, da tega božjega življenja v posvečujoči milosti božji v svojih dušah nikdar ne izgubimo s smrtnim grehom. Združenje s Kristusom sicer ostane, a mi smo suha veja in mrtev član Njegovega skrivnostnega telesa — sv. Cerkve. (Nadaljevanje sledi.)

8. december - praznik mladine.

Na praznik Brezmadežne se oklepa vsa katoliška mladina svoje velike vzornice. Izobraženci, dijaštvo, družbe, otroci — vse se ta dan posvečuje Materi. Tudi pri nas bo ta praznik predvsem dan naše mladine. **Ta dan je skupno sv. obhajilo za vse cerkvene mladinske organizacije in tudi za vse fante in dekleta.** Za Marijin vrtec, Dekliško Marijino družbo, dijaško kongregacijo, fante in dekleta Prosvetnega društva in Delavskega doma je sv. obhajilo obvezno. Udeležje naj se ga pri prvi sv. maši ob 6., oziroma kdor zjutraj ne more, pred osmo sv. mašo. Za spovedovanje bomo dobili tujega duhovnika, ki bo na razpolago že v nedeljo, 7. dec. Popoldan po litanijah slovesen shod Dekliške Marijine družbe in sprejem novih članic v rožnivenški cerkvi. Ob 4. uri pop. akademija katoliške mladine v Ljudskem domu, kjer nastopijo vse cerkvene mladinske družbe.

Starši, ki hočete imeti dobro mladino, poskrbite, da bodo vaši otroci deležni tega praznika. Fantje in dekleta, ki veste, kaj se pravi boriti se za lepo življenje v današnjem svetu, pridite ta dan z radostnim srcem k Materi, da se ogrejete. Ker je dan pred praznikom nedelja, bo vsem lahko. Otroci naj pridejo k sv. spovedi že v soboto popoldne! Mladina, pokaži ta dan, kak sveti ogenj gori v tebi in kako znaš svoje močno krščanstvo javno dokazati. Z zanosom pridite skupno k angelski mizi!

Razširjajte „KRANJSKI ZVON“!

Župnija Kranj.

Oznanila za december.

Advent. Vsak dan sv. maša ob 6. z blagoslovom.

1. **Državni praznik** ustanovitve Jugoslavije, ob 9. slovesna sv. maša z zahvalno pesmijo. V Čirčičah je ob 7. soseskina sv. maša.

5. **Prvi petek v mesecu**, ob 6. sv. maša z blagoslovom.

6. **Sv. Nikolaj.**

7. **II. adv. nedelja**, prva nedelja v mesecu, ob 6. sv. maša z blagoslovom, zjutraj skupno sv. obhajilo za može.

Blagoslov in otvoritev kapele sv. Družine v Delavskem domu. Ob 9. bo tam sv. maša s pridigo.

Popoldan ob 2. ura molitve in pete litanije presv. Srca Jezusovega, po litanijah v rožnivenški cerkvi shod za III. red in sprejem novih udov.

8. **Marijino brezmadežno spočetje**, zjutraj skupno sv. obhajilo za fante in dekleta. Ob 6. sv. maša z enim blagoslovom, ob 10. peta z dvema blagoslovoma. Pop. ob 2:30 slovesne pete litanije, po litanijah v rožnivenški cerkvi slovesni shod za dekliško Marijino družbo in sprejem novih članic.

13. **Sv. Lucija**, ob 7. sv. maša na Rupih.

14. **III. adv. ned.** Shod za žensko Marijino družbo.

17. **Rojstni dan Nj. Vel. kralja Aleksandra**, ob 9. slovesna sv. maša in zahvalna pesem z molitvijo za kralja.

17. 19. 20. **Kvaterni dnevi**, 17. in 19. pritrgranje pri jedi, 19. pa tudi zdržek od mesa.

16. **Pričetek devetdnevnice** pred Božičem, zvečer ob 6. litanije M. B.

21. **IV. adv. nedelja — sv. Tomaž, ap. — kvaterna nedelja**, pop. križev pot in litanije.

24. **Vigilija k Božiču**, strogi post, ki traja le do večerje in se pri večerji sme uživati meso in je dovoljeno nasiti se.

Ob 11. zvečer se prično slovesne jutranjice, zahvalna pesem, slovesna sv. maša z dvema blagoslovoma.

Pri polnočnici se med sv. mašo deli sv. obhajilo.

25. **Praznik rojstva N. G. J. Kr., Božič.** Ob 6. se prično tri sv. maše, enako ob 8., ob 10. najprej tiha sveta maša, na to slovesna sv. maša z dvema blagoslovoma. Popoldne ob 2:30 slovesne pete litanije M. B.

26. **Sv. Štefan**, nezapovedan praznik, popoldne ob 2:30 litanije.

27. **Sv. Janez Ev.**

28. **God nedolžnih otročičev. Nedelja po božiču**, služba božja po navadi.

31. **Sv. Silvester**, ob 6. zvečer slovesne litanije in zahvalna pesem.

Razno.

Pokopališče. Iz Avstrije sem dobil pismo, v katerem se pritožuje lastnik nekega groba na našem pokopališču nad tem, da nekateri odlagajo ruševino, kamenje in drugo nesnago na grobovih njegovih sorodnikov, trdi, da so mu bila ukradena celo vrata od ograje . . . Ponovno prosim, da spoštujete tudi one grobove, katerih lastnikov ni v Kranju. To zahteva pijeteta do pokojnih sploh, potem skrb za snago na pokopališču in pa ozir na tujce, ki dobe radi tega zelo čuden pojem o nas.

Premskovo. Za napeljavo elektrike v cerkev na Premskovem se je pobiralo po soseski in se nabralo Din 2.264. Vsem darovalcem iskrena hvala!

Nov cerkveni molitvenik. Za ljubljansko in lavantinsko škofijo je izšel nov cerkveni molitvenik, ki vsebuje

vse molitve, ki se opravljajo pri javni službi božji. Nekatere molitve, ki so se dosedaj opravljale v latinskem jeziku, se bodo od sedaj naprej molile v slovenskem jeziku. Pri tej priliki se je pri nekaterih molitvah izpremenilo tudi besedilo, tako da bolj odgovarja duhu slovenskega jezika. S prvim decembrom se bodo vse molitve v naši župni cerkvi vršile po besedilu tega molitvenika, ki je predpisan od škofijskega ordinariata. Opozarjamo le na dve izpremembi. Doslej smo molili: „Češčena, Marija . . . blažena si med ženami in blažen je sad . . .“ Odslej naprej pa se bo molila ta molitev: „Zdrava, Marija, milosti polna, Gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa Jezus.“ Drugo ostane, kakor dosedaj.

„Češčena bodi Kraljica“ se bo od sedaj naprej molila: Pozdravljena, Kraljica, Mati usmiljenja, življenje, sladkost in upanje naše, pozdravljena! K tebi vpijemo izgnani Evini otroci; k tebi zdihujemo žalostni in objokani v tej solzni dolini. Obrni torej, naša pomočnica, svoje milostljive oči v nas in pokaži nam po tem izgnanstvu Jezusa, blagoslovljeni sad tvojega telesa. O milostljiva, o dobrotljiva, o sladka Devica Marija!“

Pravilna slovenska molitev. Ko so prišli prvi misijonarji v naše kraje, so predstavili tudi molitve v slovenski jezik. Ker pa je bil naš jezik še nerazvit in ga pogosto tuji duhovniki niso dobro poznali, so latinske molitve večkrat tako prestavljali na slovenski jezik, da je ostala v besedilu marsikaka tujka, neslovenska beseda. Kasneje so se te prestave popravljale, slovenski jezik se je razvijal, tujke so se izločile iz besedila. Pri ljudstvu pa velja, da je stara navada železna srajca, in se mnogi tako radi še poslužujejo starega besedila v molitvi in tako se slišijo še razne: „žegnane si med ženami in žegnan je sad . . .“ Bodimo zavedni Slovenci in skrbimo, da bo naša molitev res slovenska, to je: besedilo naše molitve bodi res slovensko, ne pa kaka spakedrana „kranjščina“, ki ima polno pokvarjenih nemških besed v sebi. Radi in z veseljem sprejmimo molitve, ki so v novem molitveniku prirejene v duhu slovenskega jezika. Molimo pa tudi — pravilno, da bo naša molitev res molitev, ne pa brezsebinsko in prazno klepetanje. Ni dolgo od tega, ko sem poslušal, kako je neka oseba molila naprej očenaš takole: „Zgodi se tvoja volja. Kakor je v nebesih tako je na zemlji.“ Taka molitev je popolnoma napačna in skoro krivoverska. Gorje nam, če bi bilo v nebesih tako, kakor je na zemlji, kakor je molila dotična oseba. Pravilno besedilo te prošnje očenaša je: „Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, tako na zemlji.“ Prosimo pa v tej prošnji, da bi se božja volja vršila tako, kakor jo izpolnujejo v nebesih. Da se že mladina ne nauči takih brezmiselnosti v molitvi, je potrebno, da se moli počasi, s presledki, z umevanjem. Zato prosimo, da tudi po družinah počasi in razločno molite in tudi po pravilnem besedilu. Bolje manj moliti, pa tisto dobro, kakor dolge molitve brez pobožnosti in brez smisla.

Družinski obiski. Kakor je Kranjski zvon že napovedal namerava dušnopastirska duhovščina polagoma vpejljati dušnopastirske obiske po družinah po vsej župniji. Ti obiski imajo namen, da se seznanimo z družinami, uredimo družinske zapiske — takozvani status animarum — in pa da se malo pomenimo s poglavarji družin o raznih dušnopastirskih zadevah. Pri tej priliki moremo družinam blagosloviti hiše, stanovanja, svete kipe in slike, more se pa tudi izvršiti posvetitev presv. Srcu Jezusovemu. Povdarjamo, da pri tej priliki odklanjamo vsako postrežbo v katerikoli obliki. Upamo, da ne bomo nadležni nikomur.

Marsikdo ima na srcu kako željo glede službe božje, otrok ali kaj podobnega, pa mu je neprilicno priti v župno pisarno, ob priliki obiska morete duhovniku povedati tudi svoje želje glede dušnopastirskih zadev.

Za advent smo določili, da obiščemo družine v rožnivenški ulici in pa družine na Premskovem.

Mohorjeve knjige so došle, kdor jih še ni vzel, naj pride kmalu po nje. Naročnina za prihodnje leto znaša Din 20, poština pa Din 2. Vsaka družina bodi naročena na Mohorjeve knjige!

Izgubljeno in najdeno. Našla se je zlata verižica z obeskom M. B. — dobi se pri g. Javorniku, krovcu; našla se je mala vsota denarja pred cerkvijo, pojasnilo da župna pisarna. Izgubila se je zlata zapestna damska ura. Pošten najditelj naj jo izroči proti nagradi v župni pisarni. Opozorjamo, da na prižnici ne oznanjamo tega, če je kdo kaj izgubil, ampak samo predmete, ki so se našli. Če kdo kaj najde, ve, da mora poiskati lastnika najdenega predmeta in mora ta objaviti potom oznanila v cerkvi ali potom oglasa v listih, da se najde lastnik. Če pa kdo nima vesti, potem je itak prazno delo za take oznanjevali v cerkvi, kamor taki tiči navadno niti ne hodijo. Pred pridigo se izgubi polno časa z raznimi potrebnimi oznanili in oklici, za to ne moremo prevzemati še oznanil, katerih uspeh je dvomljiv. V Kranjskem zvonu pa bomo radi objavili tudi oznanila o izgubljenih predmetih in naznanjali tudi vesti o onih najdenih rečeh, katerih lastnik se potom oznanil ni še dobil.

Župnija Šmartin pri Kranju.

Oznanila za december:

1. dec. **Državni praznik**, spomin ustanovitve Jugoslavije. Ob 8. šolska maša z zahvalno pesmijo in molitvijo za kralja.

Rožnenska pobožnost se obhaja cel mesec december.

Vsak delavnik ob 6. sv. maša z blagoslovom, med mašo sv. rožni venec, po maši molitev v čast sv. Jožefu.

3. dec. **Sv. Frančišek Ksaverij.**

4. dec. **Sv. Barbara.**

5. dec. **Prvi petek v mesecu.**

6. dec. **Sv. Nikolaj.**

7. dec. **II. adventna nedelja.** Sv. maša zjutraj z blagoslovom, ob 9. po navadi.

8. dec. **Brezm. spočetje M. D.** Sv. maša obakrat z blagoslovom, popoldan ob 2. pete litanije M. B. in rožni venec. Vesoljna vdveza. Po maši skupno obhajilo Marijine družbe — popoldan shod.

14. dec. **III. adventna nedelja.**

17. dec. **Rojstni dan Nj. Vel. kralja.** Ob 8. šolska maša z zahvalno pesmijo.

17., 19., 20. dec. **Kvaterni postni dnevi.**

21. dec. **IV. adv. nedelja — kvaterna.**

22. dec. **Sv. Tomaž, ap.** V Zg. Bitnjo soseskina maša.

24. dec. **Zapovedan post.** Ob 11. uri cerkvene molitve, o polnoči peta sv. maša.

25. dec. **Božič, praznik rojstva N. G. J. Kristusa.** Od pol 6. ure naprej tri sv. maše, druga z blagoslovom. — Ob pol 9. tih sv. maša, med mašo rožni venec, ob 9. slovesna peta sv. maša z 2 blagoslovoma, popoldan ob 2. pete litanije M. B. z 2 blagoslovoma.

26. dec. **Sv. Štefan.** Božja služba po navadi, popoldan ob 2. rožni venec in litanije.

27. dec. **Sv. Janez, evang.**

28. dec. **Sv. nedolžni otročiči.**

31. dec. **Sv. Silvester,** zadnji dan leta, ob 4. popold. litanije vseh svetnikov in zahvalna pesem.

Kronika.

Poročeni:

8. nov. **Židan Vinko**, pleskarski pomočnik iz Most pri Ljubljani z **Ivano Kokalj**, tkalko iz Križev pri Trziču.

9. nov. **Dolinar Anton**, iz župnije Lučine z **Frančiško Dolinar** iz Drulovke.

23. nov. **Viršič Janez**, čevljar iz Mavčič z **Angelo Šilar**, šiviljo iz Brega.

Umrli.

13. nov. **Hafnar Leopold**, oženjen, mesar iz Sr. Bitnja, star 34 let.

11. nov. **Snedic Dragotina**, krojaškega mojstra hči iz Drulovke, stara 7 mesecev.

22. nov. **Pipp Krist'na**, vdova železniškega uradnika iz Stražišča, stara 49 let.

Duh. svetnik Pokorn Fran:

Kranjski dušni pastirji.

Kranj je stara župnija, mati drugih sedanjih župnij v okolici. Obsegala je velik kompleks zemlje na levem savskem obrežju. Raztegovala se je proti severu in severo-zapadu tja do Ljubnega¹ (izvzemši staro župnijo Naklo) in nadvladovala ves okraj „pod gorami“ od Trziča do Kokre. Prva župnija, ki zapusti svojo mater-faro, je sv. Peter v Preddvoru. Oglejski očak Peregrin jo podeli dne 1. aprila 1154.² vetrinjskemu opatu Eberhardu s podružnico v Tupaličah vred. L. 1502. se loči Podbrezje³, l. 1530. pa Križe pri Trziču s svojimi podružnicami. V prvi polovici 17. stoletja se je kranjska župnija tako skrčila, da ni obsegala drugega, nego samo mesto. Šele v novejšem času, ko so se po postavi cesarja Jožefa II. kosale in ustanavljale manjše nove duhovnije ter sploh kolikor možno zaokroževale, je dobila tudi kranjska mestna župnija polagoma drugačno, nekoliko obsežnejšo sedanjo obliko.

Duhovniki, ki so oskrbovali dušno pastirstvo kranjske mestne župnije, so nosili različna imena in naslove. Kot predstojnik se je do l. 1507. zval „plebanus“, ker je imel določene duhovske pravice med ljudstvom (plebs). Od tega leta naprej, ker je bil pravi vstoličeni župnik l. 1511. ljubljanski škof, kakor smo videli zgoraj,⁴ je ta imel v Kranju svojega namestnika z imenom „vicarius“. To razmerje je trajalo do l. 1620., ko je škof Chroen dokončal boj z oglejskim očakom glede posestnih pravic v svetnem in cerkvenem oziru glede Kranja in slovesno vstoličil svojega vikarja Kužmana mestnim župnikom, kateri naslov se je ohranil do današnjega dne, a l. 1786. se mu je pridružil še dekanatski naslov, ki se je pa l. 1927. prenesel začasno na župnika v Cerkljah pri Kraju.

Duhovnemu voditelju župnije služijo v pomoč kaplani ali sopomočniki, pa tudi osebni vikarji ali subsidijariji, ter od 15. stoletja dalje tudi še razni beneficijati, kojih dohodki so se pa ob regulaciji župnij za časa cesarja Jožefa II. pridružili dohodkom župnika in kaplanov.

Oglejmo si jih, kar nam jih nudijo razni viri, po napominjanem redu:

A. Župniki (plebani):

1. N. N.,⁵ pleban neznanega imena, ki je vladal župnijo kranjsko ob času zelo važnega dogodka l. 1154., ko je oglejski očak Peregrin I. (1132.—61.) iz rodovine koroških vojvodov dne 1. aprila, s pismom izdanim v Ogleju na veliki četrtek, ob času, ko je odhajala križarska vojska v Jeruzalem proti poganski besnosti, podelil opatu Eberhardu in bratom Vetrinjskega samostana cerkev v Preddvoru, tri njene kmetije ter kmeta Kašneta z njegovimi sinovi in hčarami; potem pa tudi še drugo, k prejšnji cerkvi spadajočo cerkev v Tupaličah z desetninami in drugimi pravicami. [Cer-

¹) Beri: Zgodovina Kranja po Lavtižarju!

²) Kos: Gradivo IV. str. 170.

³) Ljubljana. Šematizem l. 1892. str. 215. in župni arhiv v Križah.

⁴) Kr. Zvon, 1929. št. 2. str. 4.

⁵) Kos: Gradivo IV. str. 170. št. 323. — Schumi: Urk. u. Reg. l. str. 107, št. 111. — Jaksch: Mon. hist. duc. Car. III. 360. št. 928. —

kev v Preddvoru je posvečena sv. Petru, prvaku apostolov, ona v Tupaličah pa sv. Klementu, četrtemu papežu, muč. kar kaže visoko starost prvotnih cerkvâ tega kraja. Tudi cerkev sv. Lovrenca na gori je že stala takrat.] Ti dve cerkvi je prej imel treviški (Taruisa) škof Ulrik, brat grofa Majnharda. Očak pravi, da mu je za nju dal cerkev v Mošnjah zato, da bi vetrinjski bratje vedno v svoji oblasti obdržali rečeni cerkvi brez kakega nasprotovanja. Očak tudi podeli omenjenim bratom vso desetino od njih pristave (v Preddvoru) ter od vseh kmetij, katere imajo sedaj v njegovi očkavini ali bi jih pa še pridobili v prihodnje.

Preddvorska cerkev pa takrat še ni bila popolnoma neodvisna od Kranja, samostojna duhovnija, ampak le nekaka ekspozitura pod vetrinjskim nadzorstvom. Duhovnik ni imel ondi naslova samostojnih duhovnikov. L. 1156¹ se omenja Janez, klerik (ne vikar) poprej l. 1154.² pa Ulrik, tudi samo klerik, ki se omenja kot priča v pismih s kojimi so posamezniki samostanu podarili razna posestva v predvorski okolici. Tudi kranjski župnik je še vedno pobiral desetino v Preddvoru, radi česar so se pozneje zbudili hudi prepiri med njim in samostanom.

2. Mgr. Peter³, „plebanus de Craynburg, l. 1226. se omenja dne 15. dec. v pismu izdanem v Ogleju glede prepira radi desetine in drugih dohodkov med njim in vetrinjskim samostanom. Trajal je ta prepir že dalje časa, zato je opat Tomaž in njegov kapitelj sklenil napraviti konec tej pravdi. Postavila sta svojega kletarja duhovnika Henrika za prokuratorja v tej zadevi ter mu dala, popolno oblast, da se lahko pogaja z župnikom Mgr. Petrom v tej stvari pred očakom Bertoldom. Kar bi v tej zadevi storil, to hočeta smatrati za stalno in veljavno. S tem odlokom je kletar Henrik odšel k očaku.

Zastopnik vetrinjskega samostana duhovnik Henrik se pogodi z mestnim župnikom Mgr. Petrom v Kranju tako, da naj ta in njegovi nasledniki dobivajo vse dotične desetine, opati in njegov samostan naj pa imata cerkev v Preddvoru. Ako bi se tu postavil svetni duhovnik, naj obljubi župniku Petru ali pa njegovemu nasledniku, da si ne bode lastil njegove jurisdikcije; tudi ne bode proti volji magistra Petra ali pa njegovega naslednika krstil, izpovedoval in druga cerkvena opravila vršil za druge ljudi, temveč le za samostanske. Darove v ondotni cerkvi na praznik sv. Petra hoče z župnikom v enaki meri deliti. Ako bi kdo želel biti na ondotnem pokopališču pokopan, naj dobi od njegovih darov in volil opat dva dela, kranjski župnik pa en del.

To rzsodbo je oglejski očak Bertold za obe stranki in z obojestranskim pristankom razglasil kot veljavno. Listino o tem so izstavili v dveh enako glasečih se izvodih in pečatili oglejski očak, kapitelj in opat vetrinjski. Transumpt o tem z dne 2. jan. 1342. se hrani tudi v Deželnem arhivu v Ljubljani.

Jasno razvidno je iz te pogodbe, da Preddvor o tem času še ni bil samostojen, četudi je imel lastnega duhovnika, ter, da je tudi kranjski župnik Peter krepko čuval svoje župnijske pravice. Po Lavtižarju (zgodov. Kranj str. 13.) je bil menda tudi glavni pooblaščenec oglejskega očaka Bertranda ali arhidijakon gorenjske.

3. Urh (Wolricus)⁴ „plebanus de Craynburg“, se omenja l. 1251. z dne 30. jan. med drugimi kot priča, da sta se oglejski očak Bertold in opat Konrad in samo-

stan v Podkloštru (Arnoldstein) pobotala glede škode, ki so jo njegovi podložniki napravili samostanu. Očak je podelil opatu za odškodnino cerkev sv. Janeza na Zili.

4. Bernhart¹, „vicari tze Chrainburch“, se omenja v listini z dne 17/4. l. 1308. Poleg njega pa tudi Marichwart, meščan (puriger) kranjski. Mesto Kranj sta imela tačas v zastavi grof Henrik Goriški in Majnard I. Ortenburški.

5. Nikolaj della Porta², pleban, je v torek po sv. Juriju (27/4) l. 1311. kupil za župno cerkev v Kranju, „kjer sv. gospod polkovnik Kancijan počiva“ od Miklavža iz Kamnika, zemljište v Spod. Dupljah za 12½ mark ogl. vin.

Tega leta je bil v Kranju turnir, v katerem je vitez Diepold iz Kamnika, Baltazarja iz Lanšpreža pri Mirni na Dolenjskem ubil, ki je bil zadnji svojega rodu.

6. Tremontanus de Portis³, imenovani župnik v Kranju l. 1320., je bil šele subdijakon, ko dobi dovoljenje, da sme še isto leto posvečen biti v dijakona in mašnika. L. 1323. je plačal papeževemu legatu 4 marke ogl. novcev pristojbine. L. 1328. se omenjen župnik kranjski kot priča v uzki oglaj listini 28/11, l. 1327. pa je imel svojega vikarja ondi: Janeza⁴ po imenu, ki je bil dne 7. okt. pooblaščenec za posedbo župnije Šmartina pri Kranju po Ulriku Bojanu. Tremontan je zopet župnikoval v Kranju l. (1331.—38)

7. Bernard⁵, plebanus de Chraynburch l. (1327—31.) Meseca novembra 1327. je prejel od oglejskega vikarja Petra Mora po duhovniku Cardusu de Sanubarch neko pozvalno pismo. Menda je istoveten zgoraj pod št. 4. omenjenim vikarjem.

8. Urch (Vorlicus)⁶ je župnikoval v Kranju l. 1331. Zaznamovan je tudi „Uollicus“. Naddijakon tačno na Kranjskem pa je bil cerkljanski župnik Sifrid Vranjepčki, ki je dne 17. avg. l. 1335⁷ prejel v najem tudi dohodke mengeške župnije, a le do 10. dec. i. l.

9. Tremontanus de Portis pleban že v drugo v. l. (1331.—38.) Glej zgoraj št. 6.!

10. Henrik⁸, pleban v Kranju, kupi dne 11. novembra 1347. od Gerloha Radovljiškega za 16 mark ogl. vin. eno zemljišče v Malem Naklu (zu Nider Nakel) v popolno last z vsem užitkom, pravicami in koz zraven spada. Gerloh oblnbi župnika ščititi z veliko desetino.

11. Nikolaj imenovan Stoyard⁹, „plebanus in Chraynburga“, omenjen dne 10. aprila 1370. Imel je pravdo z župnikom Teodorom iz Vógrč (Rinkenberga) na Koroškem.

12. Pavel⁹, plebanus de Chraynburga“, je bil dne 18. avg. l. 1376. v Vidmu za pričo, ko se je Eberhard pl. Hauenstein, župnik pri Novi cerkvi na Štajerskem in kanonik augsburški, slovesno odpovedal prošnji v Herbachu. Bil je Kranjec, sin Martinov, ki je dne 22. aprila l. 1366. prejel dovoljenje od oglej. očaka, da sme prejeti sv. redove. (Nadaljeeanje.)

¹⁾ Izv. perg. listina v. drž. arh. na Dunaju; Schumi: zbirka v dežel. muzeju v Ljubljani. K. zb. — Letop. M. Sl. 1870. str. 94.

²⁾ Letopis M. Sl. 1870. str. 95. — Valv. zv. III. knj. XI. str. 113.

³⁾ Mitteilg. d. hist. Ver. f. Krain 1856. str. 4. Bianchi: Doc. per la Storia del Friulik II. 278. Letop. M. Sl. l. c.

⁴⁾ Izvest. muz. društ. XIII. str. 16. Lavtižar: Kranj str. 13.

⁵⁾ Izv. muz. društ. XIII. str. 19. št. 5.

⁶⁾ Graški dež. arhiv. št. 2007b. Izv. muz. društ. I str. 16. — Graški dež. arhiv. 2069a in 2079d. K. zb.

⁷⁾ Izvest. perg. listina v dež. muzeju v Ljubljani: Pečeti iz belega voska od grofa Henrika Ortenburškega je privezan.

⁸⁾ Schumi: zapis v dežel. muzeju.

⁹⁾ Ign. Orožen VIII. str. 145. Graški dež. arhiv št. 3256b Izv. muz. dr. I. str. 11. in XI. str. 104.

¹⁾ Ljublj. šematizem 1892., str. 216.

²⁾ Schumi: Urk. u. Reg. I. str. 110.

³⁾ Kos: Gradivo V. str. 224. št. 449—50 — Schumi: Urk. u. Regb. II. str. 35. št. 48—49. — Jaksch: Mon. Car. IV. 157. št. 1906. — Ljubljana, šemat. 1892, str. 202. — Mitteilg. d. hist. Ver. f. Krain 1854. str. 89.

⁴⁾ Schumi: Urk. u. Regb. II. str. 140. št. 176.